

УДК 343.9(477)

В. В. Шкуро
здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

**ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТИВНИХ ФАКТОРІВ ВІДТВОРЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНОСТІ
ЯК ФОНОВОГО ДЛЯ ЗЛОЧИННОСТІ ЯВИЩА В УКРАЇНІ**

Суїцидальність – одне з найбільш деструктивних, масових, фонових для злочинності явищ, протидія яким є невід'ємним компонентом у механізмі комплексного зниження кримінальної активності населення. Враховуючи гносеологічну та праксеологічну природу суїцидальності, логічним буде припустити, що закономірності її відтворення мають ідентичні криміногенні детермінації параметри. Останні відображаються не тільки і не стільки у змістовній характеристиці конкретних факторів, скільки в принципових підходах до розуміння детерміністичної сутності масових асоціальних феноменів, до яких належать і злочинність, і фонові для неї явища. Тому цілком зрозумілою видається відсутність єдиної універсальної теорії детермінації самогубств, що, втім, не може задовольнити запити превентивної практики, яка потребує наукової визначеності та виваженості в підходах до розуміння основних факторів відтворення самогубств.

Теоретичним дослідженням різних аспектів фонових для злочинності явищ приділялася увага в роботах Ю.М. Антоняна, О.М. Бандурки, В.С. Батиргареевої, М.Г. Вербенського, С.Ю. Віцина, Я.І. Гілінського, В.О. Глушкова, В.В. Голіни, О.М. Джузи, А.І. Долгової, В.М. Дрьоміна, А.П. Закалюка, І.І. Карпеця, В.В. Коваленка, В.М. Кудрявцева, О.А. Мартиненка, Д.О. Назаренка та інших дослідників. Визнаючи суттєвий внесок означеної плеяди вчених у вирішення заявленої проблематики, слід все ж зауважити, що питання її детермінації розглядалися в основному на рівні суб'єктивних причин та умов індивідуальної суїцидальної поведінки. Відсутність же комплексного сучасного знання про об'єктивні фактори відтворення суїцидальності в Україні зумовлює актуальність теми цієї статті.

Мета статті – виявити, описати та здійснити кримінологічний аналіз об'єктивних факторів суїцидальності як фонових для злочинності явища в Україні.

Зауважимо, що у вітчизняній кримінології проблеми детермінації суїцидальності на рівні монографічних досліджень не вивчалися. Натомість науковий доробок суїцидології, психології, соціології в цьому контексті вельми широкий. Аналітичне опрацювання наявних у них підходів дає можливість виділити кілька напрямів, аналогічних тим, що сформувалися у надрах дослідження детермінації злочинності, а саме біолого-природ-

ничий, соціологічний, соціально-економічний, психологічний.

Відаючи належне напрацюванням, сформованим у межах кожного з означених напрямів, слід зауважити, що жоден з них не може розглядатися як самодостатній. Під час більш детального аналізу кожен з цих напрямів (теорій) виявляє неповноту, обмеженість гносеологічного потенціалу. Немає потреби зупинятися на детальній їх критиці. Важливішим є інше, а саме розуміння необхідності в оперуванні *комплексним (інтегративним) підходом*. Його основні положення можна звести до того, що детермінація суїцидальності визнається поліфакторною, багаторівневою, різноспрямованою, є результируючою взаємодії біологічних, природничих, соціальних, економічних, психологічних та інших чинників. Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на таких з них.

1. *Природничі фактори* насамперед пов'язуються із сезонними коливаннями, а також впливом геліогеофізичних чинників. І якщо природа сезонних коливань суїцидальності досить глибоко вивчена та пояснена в науковій літературі з проблем суїцидології, то дія геліогеофізичних чинників залишається малодослідженою.

Численними дослідженнями в галузі медицини встановлені зв'язки між змінами електромагнітного фону середовища, викликаними геомагнітними збуреннями, зміною міжпланетарного магнітного поля, і перебігом серцево-судинних, психічних захворювань. При цьому доведений тісний зв'язок між особливостями мозкового кровообігу, нейронної активності головного мозку та мікропульсацією геомагнітного поля й полярністю міжпланетного магнітного поля [1, с. 85–86; 2, с. 5–18 та ін.]. Зокрема, спостерігається підвищення інтенсивності мозкового кровообігу та нейронної активності правої півкулі головного мозку в період позитивної полярності міжпланетарного магнітного поля. Ці ж процеси характерні для лівої півкулі в період негативного її значення. Причому піки кризових станів спостерігаються у періоди інверсії: за 1–2 доби до та після неї [3, с. 124–134].

Здійснений нами факторний аналіз відомостей Харківської станції моніторингу сонця Харківської астрономічної обсерваторії, Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку (Україна) щодо історичних показників сонячної активності, а також індексів геомагнітної збуреності [4] дозволяє стверджувати, що на території

України місячні коливання суїцидальної активності корелюють з періодами магнітної активності сонця та значення міжпланетарного магнітного поля Землі. Узагальнення даних за період 2001–2014 рр. виявляє, що індекс кореляції Пірсона демонструє найвищі показники в межах 0,4–0,6. Максимальні параметри кореляції за критерієм сили зв'язку можуть бути оцінені не вище, ніж середні. Однак це додатково підтверджує гіпотезу про те, що геліогеофізичні фактори можуть розглядатися як кореляти щодо суїцидальності на масовому рівні її відтворення, а на індивідуальному рівні – як віддалені умови, що проявляються опосередковано через низку проміжних фізіологічних, психологічних, психічних, нейронних залежностей.

2. *Соціальні фактори* – друга сторона цілісного процесу відтворення суїцидальності, яка в поєднанні з природничими факторами формує її довершений детермінаційний комплекс. Ще П.О. Сорокін у 1913 році писав, що причини самогубств слід шукати в соціальному (суспільному) житті людей [5, с. 29]. Дійсно, якщо йдеться про причини будь-якого соціального феномену, то варто звертатися до пошуку однопорядкових причин – суспільних суперечностей. Певна річ, що останні не є однорідними, а виявляють вельми широкий спектр проявів і джерел, у зв'язку з чим

виявляється доцільним застосування диференційованого підходу з виділенням їх груп.

Соціально-економічні фактори традиційно розглядаються в кримінологічній науці як одні з найбільш фундаментальних у процесі криміногенної детермінації. І це є цілком природним, адже саме характер і ступінь розвитку виробничих відносин значною мірою визначають параметри соціодинаміки в цілому, становлячи її ресурсну базу.

Однак варто, на нашу думку, погодитись із К.О.Лагодю, яка зазначає, що економічні чинники не є специфічними щодо злочинності [6, с. 97]. Весь соціально-економічний лад, зазначає Я.І. Гілінський, породжує всі соціальні феномени, а не тільки злочинність [7]. Водночас, наполягає К.О. Лагода, саме економічні детермінанти суспільних трансформацій мають певний пріоритет у структурі джерел їхнього внутрішнього руху [6, с. 97].

Вважаємо, є сенс із цим погодитись. Слід визнати, що і бідність, і розшарування населення за рівнем доходів, і безробіття, і недостатня розвиненість механізмів ринкової економіки загалом є тими факторами, що визначають магістральні тенденції та закономірності суспільного розвитку. У політекономічній науці ці обставини віднайшли своє ґрунтовне підтвердження. Однак необхідно зауважити, що суспільні суперечності у сфері економіки прямо не пов'язані з відтворен-

Таблиця

Порівняльні відомості щодо кількості населення України, даних економічного благополуччя, суїцидальності та міжнародного індексу щастя

Рік	Постійне населення (тис. осіб)	Чисельність населення із середньодушовим загальним доходом, нижчим за прожитковий мінімум (% від загальної кількості населення)	Абсолютна кількість самогубств (тис. осіб)	Індекс суїцидальної активності на 100 тис. населення	Міжнародний індекс щастя**
2000	49 115	80,2	14,6	27	-
2001	48 663,6	82,7	13,2	26,8	-
2002	48 240,9	83,3	12,5	25,1	-
2003	47 823,1	76,2	12,3	24,7	-
2004	47 442,1	65,6	11,3	24,1	-
2005	47 100,5	55,3	10,6	22,2	-
2006	46 749,2	49,7	10	20,3	22,2
2007	46 465,7	12,7	10	19,1	-
2008	46 192,3	7,1	9,5	18,7	-
2009	45 963,3	5,8	9,7	19	38,1
2010	45 782,6	8,8	9,1	18,3	-
2011	45 598,2	7,8	8,9	19,6	-
2012	45 453,3	9,1	9	19,8	37,6
2013	45 553,0	8,4	9,1	20,1	-
2014*	42 929,3	8,6	7,9	18,5	-
2015*	42 760,5	8,9	7,6	17,9	46,8

* Без урахування тимчасово окупованої території АРК і території проведення АТО в окремих районах Донецької та Луганської областей.

** Міжнародний індекс щастя (англ. *Happy Planet Index*) – комплексний показник розвитку людського потенціалу, який розраховується ООН починаючи з 2006 року в трирічному інтервалі. Для його розрахунку використовуються три базові індикатори: суб'єктивна задоволеність життям людьми, очікувана тривалість життя та «екологічний слід».

ням агресивно-насильницької злочинності, а відтак, і суїцидальності. Водночас між ними існує тісний кореляційний зв'язок. Підтвердженням може слугувати зіставлення статистичних даних щодо показників динаміки самогубств та окремих макроекономічних показників, їх соціальної проєкції (див. табл.).

Розрахунок коефіцієнту кореляції Пірсона за відносними показниками засвідчив суттєвий кореляційний зв'язок між суїцидальністю та чисельністю населення із середньодушовим загальним доходом, нижчим за прожитковий мінімум. Цей коефіцієнт складає 0,9448, що свідчить про значну міру лінійної залежності вказаних факторів. Втім, лінійність – це статистична якість взаємозв'язку між ними, а не характеристика природи. Очевидно, якщо вести мову про діалектичні закономірності відтворення соціальних феноменів, розвитку суспільства загалом, то в цій площині лінійність як така виключається. Натомість нелінійність і відкритість соціальних систем та інститутів є визначальними їхніми рисами в процесі соціодинаміки, урахування яких є обов'язковим (у тому числі й у кримінологічних дослідженнях).

З огляду на викладені дані та методологічні зауваження можна зробити висновок, що соціально-економічні фактори істотно впливають на поширення суїцидальності. Цілком очевидно, що брак можливостей у адекватній індивідуальним запитам й творчому потенціалу особистості участі у виробничих відносинах, нерозкриття вказаного потенціалу через ефективну працю (причин цьому багато: неефективна податкова політика, адміністративний тиск на бізнес, безробіття, нерозвиненість інноваційного сектору економіки, розрив між освітою, наукою й бізнесом тощо), відсутність належної державної підтримки соціально незахищених верств населення призводять до стагнації соціогенезу, до занепаду енергетичного потенціалу найголовнішого джерела саморозвитку суспільства – людського ресурсу. У зв'язку з цим, а також враховуючи силу кореляції між окремим показником сукупного соціального виміру економічного благополуччя та самогубствами, є підстави для того, аби вести мову про зв'язок обумовлення між ними на рівні відтворення суїцидальності як різновиду масових асоціальних практик. При цьому варто також зважати й на те, що цей зв'язок є нелінійним, проявляється через каскад опосередкованих реакцій і станів, що розгортаються переважно в соціально-психологічній площині.

Підтвердженням є зворотна залежність між відтворенням суїцидальності в Україні та ступенем задоволеності населенням власним життям. Останнє концентровано відображено в показниках міжнародного індексу щастя. З їх аналізу можна спостерігати, що по мірі зростання останнього коефіцієнт суїцидальної активності знижується і

навпаки. Коефіцієнт кореляції Пірсона між ними складає -0,8936, що також відображає сильний контраверсійний зв'язок. А зважаючи на те, що основна складова вказаного індексу має суб'єктивну природу, тобто залежить від особистісного сприйняття людьми свого життя, задоволеності ним та бачення перспектив, теза про суттєву роль соціально-психологічних факторів у детермінації суїцидальності набуває додаткової актуальності та обґрунтованості.

Соціально-психологічні (культурно-психологічні) фактори суїцидальності – це група чинників нематеріального характеру, які полягають у формуванні та поширенні на рівні масової, колективної свідомості (а також підсвідомого – у термінології К. Юнга) певних соціальних диспозицій, цінностей, смислів, а також узвичаєних практик і специфічних регулятивних дискурсивних елементів. До таких факторів, на нашу думку, можливо віднести:

а) *масове пригнічення психологічного клімату в суспільстві на рівні організації макросоціального інформаційного впливу*: конструювання негативних образів економічної, політичної перспективи, підживлення станів тривожності, фрустрації. Це відбувається через широку мережу засобів і джерел (фреймінг новин, сугестія тощо), однак з превалюванням саме інформаційної форми впливу. Такий вплив цілком може мати раціональні цілі, вбудовані в комплекс безструктурного політичного управління;

б) *моральний нігілізм*, що виражається у знеціненні аксіологічних основ суспільного й особистісного життя. Як зазначає А.В. Степанов, нігілізм під кутом зору філософського постмодернізму віддзеркалює кризовий стан основних культурних цінностей, проявами якого є моральний релятивізм, насильство, відчуження, абсурд [8, с. 46]. Підрив фундаменту ціннісної спадковості, квазінаукова, часто політизована ревізія історії, вульгаризація критики надбань цілих поколінь радянської епохи, буденне та політиканське філістерство – це неповний перелік проявів і водночас джерел поширення морального нігілізму, що неодмінно тягне за собою заперечення етичного в соціальному, нарощування агресивного потенціалу, зниження рівня толерантності, доброзичливості, співчуття, всього того, що зазвичай пов'язується з неприйдемним, принциповим, тією трансперсональною психологічною субстанцією, що виступає мостом між поколіннями, їх єднаним і життєдайним ланцюгом;

в) *атомізація суспільства та поглиблення емоційної ізоляваності сучасної людини*. На цю проблему вказував ще Е. Фромм, пов'язуючи психологічну сепарацію особистості із соціальних структур з підвищенням агресивності, частоти проявів аутодеструктивної поведінки

[9, с. 361–364]. У цьому аспекті звертає на себе увагу й думка О.М. Маховикова, який зауважує, що з підвищенням темпів урбанізації та міграції населення сім'ї друзі та спільноти людей стають все більш і більш роз'єднаними, а ті соціальні чарунки та ролі, які надавали сенс життю особистості, піддаються хворобливому зникненню. Якщо люди втрачають свої життєві коріння через послаблення соціальних зв'язків, то кількість суїцидів зростає [10, с. 100]. Спрацьовує механізм занурення в особистісний комплекс екзистенційної нерівноваги. Зниження соціальної активності індивіда, скорочення спектру та інтенсивності його діяльності цілком природно детермінує стани тривожності, а звідси – агресивності, у тому числі й аутоагресивності;

г) *поширення атитюдів самогубства у зразках масової культури*. Як зазначає Я.І. Гілінський, на рівень самогубств впливає культурологічний фактор: наскільки конкретна культура передбачає, підказує суїцидальну модель можливого «вирішення» кризової ситуації [11, с. 197]. Ця думка розвинена О.В. Бойко в дисертаційному дослідженні. У ньому авторка доходить висновку про те, що патогенними соціокультурними фактами є перевантаженість масової свідомості міфами, стереотипами та домислами, позитивне сприйняття окремих суїцидальних випадків як мужніх вчинків, непослідовність атитюдів, спотворені репрезентації теми в засобах масової інформації, відсутність освітянської превентивної діяльності – усе це створює додаткові умови для неадекватних уявлень і зрештою впливають на рівень суїцидів. Міфологія суїциду та спотворені уявлення про типово суїцидальні контексти за відсутності соціальної підтримки, стан аномії, соціально-економічної незахищеності виступають провокуючими феноменами [12, с. 121]. Погоджуючись в цілому з науковцем, додамо, що в загальному плані механізм інформаційного впливу засобів масової інформації на суїцидальну активність суспільства може бути описаний у категоріях аналітичної схеми Е. Сазерленда, розвиненої в теорії диференціальної асоціації. Іншими словами, поширення інформації про самогубства не стільки як про прийнятний, але як про можливий спосіб поведінки зумовлює її закріплення, фіксацію на рівні атитюду – певного образу дій, соціальної установки, що розглядається суб'єктом у переліку практичних альтернатив діяльності. Саме тому обіг інформації про самогубства в засобах масової інформації чинить опосередкований вплив на відтворення суїцидальності;

д) *мобінг в мікросоціальних групах*: у трудовому, навчальному колективах, у групах соціальних мереж. Особливо вразливими щодо впливу мобінгу є неповнолітні. Вони не здатні протидіяти явищам психологічного терору щодо них, їх ви-

ключення з групи, систематичного приниження та значною мірою схильні до імпульсивних агресивних реакцій, прийняття необдуманих рішень на фоні психологічного відчуження, хронічної незадоволеності потреб у приналежності, повазі та самоактуалізації. Серед таких реакції переважають суїциди.

Правові та організаційно-управлінські фактори суїцидальності виражаються в недоліках правового регулювання окремих груп суспільних відносин, а також управлінської практики, у сфері та структурі яких формуються чинники самогубств. Серед низки таких факторів важливо виділити:

а) недоліки правового регулювання та організації здійснення соціального патронажу щодо вразливих верств населення;

б) низька якість контролю стану психічного та психологічного здоров'я осіб, що становлять групу підвищеного суїцидогенного ризику;

в) дисфункція інституту шкільної освіти в частині психогієни учнівської молоді, а також ранньої діагностики, превенції кризових ситуацій (а також інтервенції в них) як в середовищі учнів, так і поза ним, передусім у сім'ї;

г) недоліки в роботі правоохоронних і судових органів, внаслідок яких жертви злочинів чи інших правопорушень у низці випадків не отримують належної сатисфакції, не відбувається передбачена законом реституція. До цього ж фактору додається і проблема надвисокого рівня невиконання судових рішень. Відсутність відповідних гарантій дотримання прав і свобод людини та громадянина з боку держави залишає людей наодинці з власними проблемами, подолати які досить часто без втручання публічних органів неможливо. Це продукує стани фрустрації, тривожності, що є основою для численних психологічних і поведінкових девіацій. Серед останніх не є винятком суїцидальні та кримінальні;

д) високий рівень насильства в сім'ї та низька ефективність діяльності щодо протидії його поширенню. Гострота цієї проблеми наочно продемонстровано в монографії А.Б. Благої «Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання)» (2014 р.). Окремі її прояви в контексті впливу на елементи суїцидогенезу, становлення особистості суїцидента були нами проаналізовані в попередніх частинах цього дослідження. Тому, не заглиблюючись у цей аспект проблематики, лише акцентуємо увагу на цільних зв'язках між насильством в сім'ї та самогубствами серед неповнолітніх, жінок та осіб похилого віку.

Підсумовуючи, зауважимо, що детермінація суїцидальності як фонового для злочинності явища є багаторівневою, різнофакторною. У ній переплітаються чинники соціального, і біологічного, природничого характеру. Саме вони мають складати об'єкт системної, комплексної превентивної

діяльності. Причому її комплексність означає не лише різноспрямованість, широкоформатність та узгодженість дій, а й їх антикримінальну (у поєднанні з антисуїцидальною) спрямованість. Остання виявляє спільні грані з протидією агресивно-навальницькій злочинності, розширюючи формат такої діяльності, підвищуючи її кримінально-деструктивний потенціал і загальносоціально ефективність.

Література

1. Рагульская М.В. Роль хаотичности базовых физиологических параметров в эволюционной адаптации живых систем / М.В. Рагульская // Космос и биосфера : Матер. VII Междунар. конф. (1–6 октября 2007 г., г. Киев). – К., 2007. – С. 85–86.
2. Одинцов В.И. Роль секторной структуры ММП в геомагнитных, физико-химических и биофизических процессах / В.И. Одинцов, А.А. Конрадов // Геофизические процессы и биосфера. – 2005. – № 1–2. – С. 5–18.
3. Григорьев П.Е. Динамика системных реакций организма человека не гелиогеофизические факторы / П.Е. Григорьев, Л.В. Поскотинова, П.А. Цандиков // Таврический медико-биологический вестник. – 2008. – № 4 (44). – С. 124–134.
4. Сонячні дні та сонячно-земні зв'язки: аналітична інформація Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/node/67>.
5. Сорокин П.А. Самоубийство как общественное явление / П.А. Сорокин. – Рига : Наука и жизнь, 1913. – 48 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Sorokin/suicid.php.
6. Лагода К.О. Невиконання судового рішення: кримінологічна характеристика та запобігання : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / К.О. Лагода ; Харківський національний університет внутрішніх справ, 2015. – 230 с.
7. Гишинский Я.И. Социально-экономическое неравенство как криминогенный фактор (от К. Маркса до С. Олькова) / Я.И. Гишинский [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://deviantology.spb.ru/etc/publications/Gilinsky-Sotsialno-ekonomicheskoe-neravenstvo.pdf>.
8. Степанов А.В. Феномен нігілізму у філософсько-етичній традиції постмодерну / А.В. Степанов // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. – № 1. – С. 46–51.
9. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм ; пер. с англ. Э.М. Телятникова, Т.В. Панфилова. – М. : АСТ, 2004. – 635 с.
10. Маховиков А.Н. Суицидология: Прошлое и настоящее. Проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов и в художественных текстах / А.Н. Маховиков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://royallib.com/book/mohovikov_aleksandr/suitsidologiya_proshloe_i_nastoyashchee_problema_samoubiystva_v_trudah_filosofov_sotsiologov_psihoterapevtov_i_v_hudogestvennih_tekstah.html.
11. Гишинский Я.И. Девиантность, преступность и социальный контроль в «новом мире». Сборник статей / Я.И. Гишинский. – СПб. : Издательский Дом «Алеф-Пресс», 2012. – 352 с.

12. Бойко О.В. Социальная аксиология суицида : дис. ... канд. социол. наук : спец. 22.00.06 / О.В. Бойко ; Саратовский государственный технический университет. – Саратов, 1998. – 136 с.

Анотація

Шкуро В. В. Характеристика об'єктивних факторів відтворення суїцидальності як фонового для злочинності явища в Україні. – Стаття.

Стаття присвячена опису та поясненню об'єктивних факторів відтворення суїцидальності. Наведено додаткові аргументи на користь оперування інтегративним підходом у дослідженні детермінації суїцидальності, що поєднує в собі на компліментарній основі гносеологічні елементи біолого-природничого, психологічного, соціально-економічного, соціологічного напрямів пошуку причин та умов самогубств. У результаті виділено п'ять груп об'єктивних факторів суїцидальності. Здійснено кримінологічний аналіз чинників природничого, соціально-економічного, соціально-психологічного (культурно-психологічного), правового та організаційно-управлінського характеру у відтворенні суїцидальності.

Ключові слова: суїцидальність, злочинність, фонове для злочинності явище, детермінація, фактори, інтегративний підхід.

Аннотация

Шкуро В. В. Характеристика объективных факторов воспроизводства суицидальности как фонового для преступности явления в Украине. – Статья.

Статья посвящена описанию и объяснению объективных факторов воспроизводства суицидальности. Приведены дополнительные аргументы в пользу оперирования интегративным подходом в исследовании детерминации суицидальности, сочетающий в себе гносеологические элементы биолого-естественного, психологического, социально-экономического, социологического направлений поиска причин и условий самоубийств. В результате выделено пять групп объективных факторов суицидальности. Осуществлен криминологический анализ факторов природного, социально-экономического, социально-психологического (культурно-психологического), правового и организационно-управленческого характера в воспроизводстве суицидальности.

Ключевые слова: суицидальность, преступность, фоновое для преступности явление, детерминация, факторы, интегративный подход.

Summary

Shkuro V. V. Characteristics of objective factors of reproduction of suicidality as a background phenomenon of the crime in Ukraine. – Article.

The article is devoted to the description and explanation of objective factors of reproduction of suicidality. Presents additional arguments in favor of operating an integrative approach to the study of the determination of suicidality, combining epistemological elements of biological and natural, psychological, socio-economic, sociological trends research the causes and conditions of suicides. As a result, there are five groups of objective factors of suicidality. Done criminological analysis of the factors of natural, socio-economic, socio-psychological (cultural, psychological), legal, organizational and managerial in the reproduction of suicidality.

Key words: suicidality, crime, background phenomenon for crime, determination factors, integrative approach.